

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

X. Qualis sit Dei scientia, siue de attributis diuinæ scientiæ: & quænam scientia sit causa rerum & practica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

nis, ac secundum causalitatem subiecti, partim etiam efficientis, prior sit ordine gratiæ; nihil tamen obstat, quò minus ordine intentionis, prior sit in mente diuina ordo gratiæ, quam naturæ, cum hic ordinetur ad illum tanquam finem. Sed hac de re q. 10. dub. 5. & disp. 3. de prædestinat. q. 5. pluribus agendum erit.

DVBIVM X.

Qualis nam sit Dei scientia; siue de attributis diuinæ scientiæ; & quanam scientia Dei sit causa rerum, & practica.

S. Thomas 1. p. q. 14. a. 7. 8. 15. & 16.

1 Quatuor potissimum sunt attributa diuinæ scientiæ, quæ cum S. Thoma breuiter explicamus, cum ferè ex dictis omnia colligantur. Primum igitur attributum diuinæ scientiæ est, quod plane sit expers omnis compositionis, diuisionis, ac discursus, vt docet S. Thomas 1. parte quæst. 14. articulo 7. Vbi etiam propterea ad 2. dicit, Deum non cognoscere effectus ex causa, sed, in causa. Eademque est certa & recepta sententia omnium Theologorum. Et ratio euidens est. Quia tam compositio seu diuisio, quam discursus requirit plures in re actus; illa quidem apprehensiuos, hic verò etiam iudicatiuos: quæ pluralitas à Deo planè abest, ex dictis q. 3. dub. 1.

Secundum attributum est, quod sit prorsus certa & infallibilis, excludens non solum actualem errorem, sed etiam omnem potentiam ad errandum; quæ nunquam est sine imperfectione; neque potest adeo scientiæ infinitè perfectæ conuenire. Et ratio est, quia cum sit infinita, rationemque cognoscendi habeat certissimam, nempe ipsammet suam essentiam, semper fertur in obiectum, vt est à parte rei. Quo spectat etiam, vt nulli veritati assentiatur, solum per coniecturam, & probabiliter, seu ex medio probabili: licet hoc ipsum totum simul, videlicet hoc vel illud esse ex tali vel tali medio probabile, certo & infallibiliter cognoscat, iuxta dicta superius dub. 5. & 6.

2 Tertium attributum est, quod sit prorsus immutabilis & inuariabilis, vt docet S. Thomas cit. quæst. 14. articulo 15. idque non solum secundum suam entitatem, quæ est ipsamet essentia diuina; sed etiam secundum se formaliter, tum ex parte obiecti, quia non potest ex vera mutari in falsam, vel è contrario: tum etiam ex parte cognoscentis, quia non potest de nouo primum acquiri vel deperdi; nec potest successiuè esse clarior, certior, aut perfectior; nec omnino potest aliquando esse in actu, aliquando solum in potentia; cum necessario & inuariabiliter semper sit in actu. Omnia enim eodem modo ab æterno nouit Deus, secundum esse, quod quæque res aliquando habet; eandemque scientiam perpetuo & inuariabiliter retinet.

Obijcitur. Deus ab æterno cognouit Petrum V. G. peccatum, aut se nasciturum ex Virgine; iam verò non cognoscit, aut illum amplius peccatum, aut se nasciturum. Idem de Antichristo & similibus dici potest: Ergo Deus non semper scit, quod sciuit: adeoque scientia Dei ex parte obiecti est variabilis.

Ad hoc argumentum respondet S. Thomas cit. artic. 15. ad 3. concedendo, non scire quidquid sciuit, si ad enuntiabilia referatur; negat tamen, propterea scientiam Dei esse variabilem. *Sicut enim, inquit, Deus absque variatione scientiæ suæ scit, vnā & eandem rem, quandoque esse, & quandoque non esse, ita etiam absque variatione eiusdem scientiæ scit aliquid enuntiabile quandoque esse verum, & quandoque esse falsum.* Ferrariensis 1. contra Gentiles cap. 67. & cum eodem Zumel hic quæst. 14. a. 16. docent, in istis propositionibus, Deus non scit Adam futurum, tempus præsens vel accipi posse, vt se tenet ex parte cognitionis, vel ex parte obiecti: priori modo adhuc veram esse talem propositionem, non autem posteriori.

Addendum cum Caietano hic citat. articulo 15. Gregorio de Valentia q. 14. q. 8. Suarez hic lib. 3. cap. 1. num. 15. has propositiones, Petrum peccatum, Antichristum venturum, &c. dupliciter considerari posse; primò adæquate & formaliter, vt cadunt sub diuinam scientiam, videlicet cum respectu ad illud tempus, pro quo, & respectu cuius Deus aliquando futuritionem rerum per eas significatarum cognouit; & sic Deus etiānum semper eandem vt veras cognoscit, semperque adeo etiam in his scit, quod sciuit; quia semper cognoscit futuritionem ipsius peccati Petri, & existentiæ Antichristi, pro illo, & respectu illius temporis, pro quo & respectu cuius vtrumque aliquando erat futurum: Sicut etiam ab æterno simul cognoscit præsentiam & præteritionem, vtriusque, respectu illius temporis ratione cuius reuera vtrumque aliquando præsens, aut præteritum erit: cum interim respectu ipsius æternitatis præcise, vt quæ omnia tempora ambit & excedit, & in qua nihil est præteritum, vel futurum, nihil Deus vt futurum cognoscat, sed omnia eodem modo velut præsentia intueatur.

Secundo spectari propositiones illæ possunt, inadæquate, & quasi materialiter, ac secundum se, videlicet non cum illo formali respectu ad illud tempus, ratione, cuius aliquando erant veræ, sed respectu huius temporis in quo tales propositiones formantur; & hoc sensu verum est, quod dixit S. Thomas, in his enuntiabilibus, Deum non semper scire, quæ sciuit: quod tamen propterea scientiam Dei nihil variat; quia cum dicimus, Deum non posse aliquid nescire quod sciuit, accipiendum id est adæquate & formaliter, vt sciuit, videlicet prior modo, non posteriori; præsertim cum, si propositiones seu cognita eiusmodi posteriori modo accipiantur, non sint eadem, sed plane diuersa; aliud enim est Petrum V. G. peccatum respectu illius temporis, quod Christi passionem antecessit; aliud, esse peccatum respectu huius nunc

præsentis

presentis temporis, in quo propositio illa denuo formatur: huius enim respectu, nunquam vera erat propositio illa; respectu autem illius dudum præteriti temporis, semper vera est, ut dictum.

Quartum attributum diuinæ scientiæ est, quod sit causarum, adiuncto tamen decreto libero diuinæ voluntatis, inclinantis efficaciter in obiectum cognitum, ob quam etiam causam talis scientia vocatur *scientia approbationis*, hoc est, quasi accedente voluntatis decreto, ex parte obiecti, quod futurum efficaciter decernitur, approbata, ut docet S. Thomas q. 14. a. 8. Est enim Deus agens intellectuale, quod proinde ratione adeo; intellectu & voluntate agit, ad eum modum, quo homo seu artifex aliquis agere solet: qui ad agendum non procedit absque cognitione intellectuali practica rei agendæ, & efficaci inclinatione voluntatis in eandem. Idem expresse tradit scriptura Proverb. 3. v. 19. *Dominus scientiâ fundauit terram.* Saq. 7. v. 6. *Quis eorum, quæ sunt, magis quam illa, est artifex.* Psal. 103. v. 24. *Omnia in sapientiâ fecisti.* Psal. 135. v. 5. *Qui fecit celos intellectu.*

Controvertitur hic, quanam scientia Dei sit causa rerum, illane, quæ vocatur simplicis intelligentiæ, & necessaria est in Deo, an scientia visionis, seu libera. S. Thomas hic quæst. 14. a. 8. ad 1. in explicatione Origenis inferius referenda, sentire videtur, scientiam Dei liberam, seu visionis, qua aliquid libere futurum cognoscit, esse causam rerum. Idem sequuntur Caietanus, Bannes, & alij Thomistæ recentiores ibidem; quod ex instituto pluribus etiam confirmat Didacus Aluarez lib. 2. de auxil. disp. 16. vbi proinde etiam negat, quia res futuræ sunt, ideo cognosci à Deo futuræ; cum potius è contrario dicendum sit: quia Deus scientia libera sciuit aliquid esse futurum, ideo futurum esse. Sed & Gregorius de Valentia hic q. 14. p. 8. ex instituto contendit, id etiam de scientia visionis intelligendum; ut quæ vel maxime sit causa rerum.

Idem sentire videtur Magister in 1. d. 38. vbi ait; *neque enim res futura causa sunt Dei præscientiæ: licet enim non essent futura, nisi præscirentur à Deo; non tamen ideo præsciuntur à Deo, quia futura sunt: si enim hoc esset, tunc eius quod æternum est, aliquid existeret causa ab eo alienum, ab eo diuersum; & ex creaturis penderet scientia creatoris, & creator esset creati causa.*

Fauet eidem sententiæ S. Augustinus tom. 3. lib. 15. de Trinit. c. 13. vbi ait; *universas autem creaturas suas, & spirituales, & corporales, non quia sunt, ideo nouit; sed quia nouit, ideo sunt: non enim nescuerat quæ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit, creauit, non quia creauit, sciuit.* Quod etiam habet lib. 6. cap. 10. similia habet S. Gregorius lib. 20. Moral. cap. 24. & fauet Anselmus in Concord. præscientiæ & prædest. cum lib. arbit. q. 1.

Fundamentum præcipuum præter id, quod ex Magistro retulimus, est, quia scientia non est causa rerum, nisi ut determinata & approbata per diuinam voluntatem liberam; sed scientia determinata per voluntatem diuinam liberam, est libera: Ergo scientia Dei libera, non necessaria illa, quæ dicitur simplicis intelligentiæ est causa rerum.

Nihilominus dicendum est, causam rerum esse eam scientiam diuinam, quæ est simplicis intelligentiæ, ac in Deo secundum se necessaria: quæ nimirum Deus cognoscit res non solum speculatiuè secundum essentiam, sed etiam practice secundum varium modum, quo fieri & produci ab eo possunt; quamuis, ut dictum, eadem scientia proximè & in acta secundo causa non sit, nisi accedente simul libero decreto diuinæ voluntatis, obiectum eiusdem cognitum efficaciter approbantis, ac esse decernentis: ita ut proinde verè ac propriè dici possit, Deum scientiâ liberâ visionis, ideo præscire res futuras, quia futuræ sunt: non autem futuræ, quia Deus futuræ præscit; sed quia eas uti possibiles ac à se producibiles, simulque modum eas producendi præcognouit. Ita docent ex instituto Molina hic q. 14. a. 8. Suarez opusc. de auxil. lib. 1. cap. 13. à num. 15. Vasquez hic q. 14. a. 8. & disp. 68. cap. 6. Zumel cit. artic. 8. in append. quidquid antea ibidem art. 1. disp. vn. in contrarium disputare visus sit. Fauent eidem sententiæ Alensis 1. p. q. 24. n. 2. Albertus, Bonauentura, & Gregorius Ariminenfis in 1. d. 38. qui concedunt hanc causalem, ideo res futuras à Deo præsciri, quia futuræ sunt.

Probatum primò ex SS. Patribus, qui hoc ipsum frequenter asserunt. Iustinus lib. quæst. à gent. positurum q. 58. ait: *Nec causa est eius, quod futurum est, prænotio; sed quod futurum est, causa prænotionis. Neque enim prænotionem sequitur, quod futurum est; sed quod futurum est prænotio.* Origenes in epist. ad Rom. super illud. *Quos autem prædestinauit, citatus hic a. 8. a. S. Thoma; Non propterea, inquit, aliquid erit, quia id scit Deus futurum; sed quia futurum est, ideo scitur à Deo, antequam fiat.* Hieronymus in Ezech. cap. 2. super illa verba; *Et dices ad eos, ait: Non quia ille ventura cognoscit, necesse est nos facere quod ille præsciuit; sed quod nos propria voluntate sumus facturi, ille nouit futurum, quasi Deus.* Similia habet in illud Ierem. 26. *Noli subtrahere uerbum.* Similia habent Chrysostomus homil. 60. super Matth. Cyrill. lib. 9. in Ioann. cap. 10. Boetius 5. de consolat. profa. 3. Beda tom. 8. lib. qq. q. 13.

Neque satisfacit, quod respondet S. Thomas cit. art. 8. ad 1. Origenem (eadem est ratio aliorum dictorum) solum esse loquutum de causæ consequentiæ, non de causæ seu ratione essendi: *Sequitur enim, inquit, si aliqua sunt futura, quod Deus ea præscierit: non tamen res futura sunt causa, quod Deus sciat: nam hac ratione etiam dici posset; ideo futurum peccatum, quia Deus præsciuit; quod tamen nemo dixerit; & Patres cit. speciatim Chryl. & Beda, quibus adde August. li. 5. de ciuit. ca. 10. id aperte negant. Accedit, quod hac ratione minime possent negare ciati Patres, res ideo futuras, quia futuræ cognoscuntur; & tamen hoc ibidem aperte negant.*

Secundo probatur ratione. I. Quia quæuis scientia supponit suum obiectum, quod cognoscit, ea saltem ratione, qua illud tanquam verum cognoscit; cum ideo sit verus intellectus, quia intelligit aliquid prout est: quo sensu etiam S. Augustinus lib. 1. de Genes. ad lit. cap. 32. ait: *Neque enim cognitio fieri potest, nisi cognoscenda præce-*

dant: Res autem futurę sunt obiectum scientię visionis.

II. Quia Deus æque cognoscit peccata futura, ac bona quęlibet futura; & tamen peccatorum non est causa.

III. Quia scientia visionis, & scientia intuitiva, cum terminetur ad res existentes, qua tales, supponit rerum existentiam, non facit. Neque dicas, supponere in quantum intuitiva est, producere autem in quantum practica est: nam impossibile est, vt cognitio quędam saltem ratione suę veritatis id efficiat, quod ipsa ratione eiusdem veritatis supponit: nisi quis dicat, cognitionem diuinam non esse causam rerum ratione suę veritatis, sed solum ratione significationis, vt de forma Eucharistię suo loco dicitur: quod tamen ad pręsens institutum accommodari non potest; cum cognitio illa non sit signum aliquod instrumentale aliquid significans, seu cognitio-nem aliquam causans.

9 IV. Quia de scientia Dei practica, seu quę est causa rerum, ratiocinari debemus secundum analogiam alicuius artificis, ad effectum artificialem producendum procedentis, vt supponit etiam S. Thomas citat. artic. 8. at vero in artifice hæc est progressio, vt docet idem S. Thomas in. I. distinct. 38. quęst. I. articulo I. Primo scientia artificis ostendit finem; secundo voluntas intendit illum; tertio imperat actum, per quem educatur opus, & tandem circa tale opus scientia artificis ponit formam conceptam. Vbi sane scientia practica finem proponens, vel ostendens (eadem est ratio mediorum) non est scientia visionis, seu futuritionis ipsius finis, seu mediorum sed scientia eorundem veluti possibilem.

V. Scientia, quę est causa rerum, determinari debet per liberam voluntatem Dei, quę proinde ad illam adiungi seu accedere debet; vt fatentur contrarię sententię authores; & loquitur S. Thomas hic quęst. 14. citat. artic. 8. qui etiam quęstione 2. de verit. articulo 14. in corp. & ad 2. ait: *Mediante diuina voluntate, proueniunt res à scientia DEI.* Vbi inter scientiam, quę est causa rerum, & inter res ipsas mediam ponit diuinam voluntatem: at vero scientia visionis, non determinatur per diuinę voluntatis liberum decretum, neque hoc ad scientiam visionis accedit: quia nihil determinatur per id, quod prius est; neque id accedere ad alterum dicitur, quod prius est, sed quod posterius: at vero scientia visionis sequitur secundum rationem liberum decretum DEI, non antecedit; quare etiam voluntas non est media inter illam scientiam, & inter rem ipsam, sed potius scientia visionis est media inter voluntatem, & res ipsas, quia cognosci futurum non potest, nisi quod futurum est; at vero futurum non est nisi supposito libero decreto diuinę voluntatis, vt patet.

10 VI. Quia supposito decreto Dei de re futura, eo ipso iam res futura est, absque alio actu cognitionis secuturę: cum non possit non esse futurum quod Deus decernit futurum: Ergo cum scientia visionis sequatur liberum decretum Dei de re fu-

tura, non potest ipsa esse causa rei futurę: quia causa non potest esse posterior effectui: neque effectus prius ratione futurus est quam ex vi causę, adeoque supposita aliquo modo causa.

VII. Quia scientia practica, quę est causa rerum, debet esse ratio quędam dirigens decretum liberum artificis, adeoque etiam diuinę voluntatis: intellectus enim ad effectum artificiatum concurrat, in quantum voluntatem dirigit, iuxta Sanct. Thomam I. parte quęst. 19. articulo 4. ad 4. at vero scientia visionis, cum sit posterior libero decreto Dei, secundum rationem nostram, non potest eam voluntatem Dei dirigere. Ergo scientia visionis non est causa rerum. Verba S. Thomę loco cita. sunt: *Unum est eiusdem effectus, etiam in nobis, est causa scientia vt dirigens, quę concipitur forma operis; & voluntas vt imperans: quia forma vt est in intellectu tantum, non determinatur ad hoc, quod sit, vel non sit in effectu, nisi per voluntatem. Vnde intellectus speculatiuus nihil dicit de operando.* Ita S. Thomas.

Ad locum Sancti Augustini, & Gregorij pro contraria sententię allatum, respondetur, eos duntaxat negare, res ideo cognosci à Deo, quia sunt; quãsi videlicet scientia Dei pendeat ab existentia rerum: non autem negant, præsciri futuras, quia futurę sunt. Significant etiam simul cognitionem Dei esse causam, cur res futurę sunt: sed non loquuntur de scientia visionis, sed absolute ac indefinite de scientia Dei: quod pro ratione subiectę materię, ad scientiam simplicis intelligentię recte accommodari potest.

Ad primam rationem respondetur, non ideo, proprie loquendo, res ipsas futuras, esse causam cognitionis diuinę, cum solum sint ratio quędam cognoscendi per modum termini, non autem per modum obiecti mouentis & determinantis potentiam ad cognitionem, vt sæpe superius diximus. Valquez tamen disputat. 67. cap. 6. numero 46. non veretur etiam dicere, rem futuram esse causam præcognitionis Dei; quo modo etiam loquentem vidimus S. Iustinum: non quod sit causa physica alicuius existentis in Deo realiter, quę in ipsum Deum re ipsa operetur, vel quippiam influat; sed solum quod sit causa respectus, & denominationis, ob quam scientia Dei præscientia nominatur: nam nisi res formaliter essent futurę, scientia Dei respectu illarum, non haberet rationem præscientię. Sed quia scientia libera Dei non dicit solum respectum rationis, vt inferius quęst. 10. dub. 4. dicitur, non probatur ille modus loquendi.

Ad secundum fundamentum respondetur, causam rerum esse quidem scientiam determinatam per diuinam voluntatem; sed eam ipsam tamen esse scientiam simplicis intelligentię, non visionis: illa enim est quam voluntas Dei libera supponit, eique adueniens determinat: eam scientiam visionis, vt pote posteriorem, determinare non possit, neque ei superuenire seu aduenire, vt dictum. Quando autem dicitur, scientiã, quę est causa rerum, eo ipso, quod iam est determinata seu approbata per diuinam voluntatē, esse liberam; negatur assumptum, si de scientia illa

secundum

secundum se loquamur: potest enim approbari per voluntatem liberam etiam illud, quod secundum se necessarium est. Sicut enim volitum esse potest, quod non est voluntarium; ita libera voluntate approbatum, etiam quod necessario fuit volitum. Concedi tamen debet, scientiam simplicis intelligentiæ, per hoc, quod à libera voluntate diuina approbatur, nouam inde denominationem accipere, vt dicatur *scientia approbationis*; secundum quam denominationem etiam fatendum est, eam scientiam esse liberam, ipsamque voluntatem, vt ipse formam dominantem, esse ratione priorem ipsa scientia approbationis, quæ talis est, seu quæ talem sortitur denominationem: sicut omnis forma denominans prior est secundum rationem ipsa denominatione: cum hæc fundetur in illa; non è contrario illa in ista. Exemplum simile est in fide, quæ secundum se & suam substantiam vtique prior est charitate, vt suo loco docetur; at vero nihilominus quatenus à charitate, denominationem *fidei formata* accipit, vt sic, & secundum hanc denominationem extrinsecam, quæ à charitate velut forma dominante desumitur, est ratione posterior charitate, tanquam forma denominante.

13 Ad Magistrum autem; & cæteros Scholasticos quod atinet, existimat Vasquez citat. c. 6. num. 44. difficultatem solummodo habere Sanctum Thomam; cæteros vero solum negare res futuras, esse causas diuinæ *scientiæ secundum modum essendi*, vt expresse loquuntur Albertus in 1. dist. 38. artic. 3. Bonauentura quaest. 1. & 2. & Gregorius quaest. 2. articulo 3. hoc est, vt ipse declarat, causam propriam ipsius scientiæ diuinæ secundum suam entitatem. Sed & sanctum Thomam fortè nihil aliud voluisse, probabile videri potest: præsertim cum is aliqui secum ipse pugnare videatur, si iuxta oppositam sententiam accipiatur, vt ex ratione quarta & quinta nostræ sententiæ colligitur. Verùm quicquid sit de hac re, ex dictis liquet, nostram sententiam satis & auctoritate, & ratione esse firmatam.

14 Atque ex his etiam intelligitur simile quoddam attributum diuinæ scientiæ, quod sit *practica*. De qua re agit Sanctus Thomas hic quaest. 14. art. 16. vbi docet, scientiam diuinam aliam esse practicam, aliam speculatiuam: & quidem Deum de seipso habere scientiam speculatiuam tantum, non practicam; cum obiectum talis scientiæ non sit practicum: de alijs autem rebus partim practicam, partim speculatiuam; hanc quidem de merè possibilibus, numquam futuris; illam verò de illis, quæ aliquando erunt. Quod etiam repetit quaest. 15. art. 3. vbi tamen S. Thomas de practica scientia loquitur restrictè, & prout est practica in actu secundo; à qua videlicet re ipsa quandoque manat opus, seu quæ re ipsa & actualiter atque efficaciter refertur ad opus aliquod efficiendum; quam proinde vocat ibidem practicam, etiam *rationem finis ipsius cognoscentis*: eundemque loquendi modum absolute sequitur Caietanus hic q. 14. a. 16. & Thomistæ alij.

15 Interim loquendo vniuersim de scientia practica, etiam in actu primo, quam videtur sanctus

Thomas ibidem quaest. 15. art. 3. ad 2. vocasse *practicam virtute*, dicendum est, eam in Deo non solum esse respectu rerum futurarum, sed etiam merè possibilem; ita vt aliud non sit, quam scientia de rebus, seu merè possibilibus, seu aliquando re ipsa futuris, quatenus hoc vel illo modo possunt fieri; cū interim scientia speculatiua sit de iisdem rebus, solum secundum se & suam naturam spectatis, vt bene docent Suarez hic lib. 3. caput. 4. num. 12. & 13. & Vasquez disp. 69. n. 3.

Quare minime audiendus est Scotus quaest. 4. prolog. & in 1. disp. 38. asserens, scientiam quidem sui ipsius magis, quam creaturarum, in Deo esse practicam; proprie tamen nullam scientiam in Deo, nec sui ipsius, nec creaturarum esse practicam: eo quod neutra sit regula diuinæ voluntatis; nec etiam ante liberam determinationem voluntatis diuinæ, præcedat dictamen intellectus. In qua re ipse & vocabulis abutitur, vt dictum supra disp. 1. quaest. 4. dub. & falsum supponit; cum secundum rationem nostram, in Deo, voluntatem liberam verè præcedat dictamen diuini intellectus: è contrario vero scientia Dei, quatenus dicit ipsi amorem sui, verè ac proprie non sit practica: quia amor ille non est liber.

Ad res vero creatas pertinent illa, Prouerb. 3. Jerem. 10. & 15. vbi diuina scientia vocatur *prudentia*; & Sapient. 7. & 8. *artifex* seu artificiosa; quæ sunt propria practiciæ scientiæ nomina; vt proinde scientia diuina respectu rerum creaturarum, non solum sapientia, & scientia, sed etiam *prudentia*, & *ars* perfectissime vocetur, vt dictum etiam supra dub. 1. & rectè notant Gregorius de Valentia quaest. 14. punct. 8. Suarez lib. 3. cap. 4. numero 3. & 5. Vasquez disputatio. 69. capit. 1. & 2.

16 Addit Sanctus Thomas quaest. 14. art. 16. mala moralia, seu peccata, licet à Deo non sint operabilia, tamen sub *cognitione ipsius practica* cadere, *sicut & bona; in quantum permittit, vel impedit, vel ordinat ea; sicut & agritudines cadunt sub practica scientia Medici, in quantum per artem suam eas curat.*

Ex quibus denique etiam decidendum est, an practica scientia pertineat ad scientiam visionis, an simplicis intelligentiæ; item an sit eadem cum ea, quæ est causa rerum, an ab ea diuersa. De qua re Gregorius de Valentia hic quaest. 14. citat. punct. 8. insistent ei sententiæ; quæ dicit, scientiam visionis esse causam rerum, ad propositum distinguit triplicem scientiam in Deo; primò rerum secundum earum esse possibile, *quo modo nominatur*, inquit, *scientia simplicis intelligentiæ*; secundo scientiam earundem, secundum modum, quo fieri & ordinari debeant; *quo pacto*, inquit, *vocatur scientia practica*. Tertio scientiam visionis, quam dicit vel *maxime esse causam rerum*.

17 Sed ex dictis colligitur, scientiam practicam non rectè distingui contra scientiam simplicis intelligentiæ; imo practicam scientiam spectare ad scientiam simplicis intelligentiæ; scientiam autem visionis esse speculatiuam, non practicam, nec causam rerum. Colligitur item, eandem

scientiam esse practicam, & causam rerum non tamen has inter se conuerti; cum scientia practica latius pateat, quam scientia, quæ & quatenus est causa rerum: practica enim est ab æterno, & si de practica generatim loquamur, etiam necessariò; causa autem rerum non est nisi libera: & proprie quidem ac formaliter etiam non nisi in tempore: sicut enim DEO ab æterno non conuenit esse dominum rerum, ita nec esse causam propriè & formaliter, atque in actu secundo. Differt ergo practica scientia à scientia, vt est causa rerum, tanquam continens à contento; practica enim secundum se ac in genere nõ requirit adiunctum liberum decretum DEI; ea vero quæ est actualis causa rerum, & dicitur scientia approbationis, vt dictum, qua talis, plane requirit.

DVBIVM XI.

De Concordia diuina præscientiæ cum libero arbitrio.

S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13.

Suppono tanquam de fide certum, esse ac manere, etiam post peccatum, liberum arbitrium, adeoque libertatem non solum à coactione, sed etiam à necessitate, in actionibus humanis deliberatis, tam bonis, quam malis, vt definitur in Concil. Tridentino sess. 6. canon. 4. 5. 6. & ex Scriptura ac Patribus fuscè probant Bellarminus lib. 3. de gratia & lib. arbit. & Gregorius de Valentia disput. 6. quæst. 6. punct. 4. vbi etiam ex instituto dissoluunt argumenta hæreticorum contrarium sentientium: in quibus præter Stoicos veteres, Simonum Magum, & Manichæos, fuerunt etiam Wicleffus, vt patet ex artic. 27. inter damnatos à Concilio Constantiensi sess. 8. Lutherus in lib. de seruo arbitrio, & in articulis Schmalcaldicis, Melanchthon in locis, præsertim antiquioribus, titulo seu capit. de lib. arbitrio, Caluinus lib. 2. Institut. cap. 2. sect. 4. & 8. quanquam & hi inter se mutuo variant; & Lutherus etiam, atque Philippus, singuli etiam à seipsis dissentiant; cum postea in Augustana Confessione, eiusque Apologia liberum arbitrium saltem in actionibus ciuilibus admitterent & agnouerint. Optimus locus contra hunc errorem, est ille Ecclis. 15. vers. 14. *DEVS ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua: si volueris mandata seruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris, porrige manum tuam: Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.*

Suppono secundo, libertatem formaliter esse in voluntate; quæ ipsa proinde est & dicitur liberum arbitrium, quatenus omnibus positis ad agendum, tam ex parte intellectus, seu obiecti, quam aliunde prærequisitis, potest agere vel non agere; consentire vel non consentire &c. Ocka-

mum verò in 1. dist. 38. q. 1. & alios quosdam Nominales, dum asserunt, ad præsens vt præsens, sicut & ad præteritum, libertatem non esse; ex quo sequi videtur, peccata & actiones quilibet præsentis, cum præsentis sunt, liberas non esse, rectè explicat Vasquez hic disput. 68. cap. 7. numer. 54. etsi à nonnullis propterea erroris arguantur.

His positis, cum omnino constet, diuinam præscientiam (vti nec quicquam aliud) liberum arbitrium non tollere, nec cum eo pugnare, vt putauit Wicleffus, Caluinus, & Lutherus locis citatis. illud solum restat hoc loco explicandum, quomodo concordet liberum arbitrium cum præscientia diuina futurorum contingentium superius dub. 5. explicata. Cui difficultati alia ratione melius satisfieri non potest, quam si argumenta, quæ ex ea contra libertatem arbitrij obijciuntur ab hæreticis, aut porro etiam obijci possunt, dissoluerimus.

Et prima quidem obiectio, seu ratio difficultatis, est ista. Quia quod necessariò fit, ex hypothese antecedente liberum vsum arbitrij, & in nostra potestate non sit, simpliciter & absolute necessariò fit, vt si quotidie sole oriente currendum nobis esset: At si in Deo ab æterno datur scientia certa & infallibilis futurorum contingentium, tunc quicquid à nobis fit, necessariò fit ex tali hypothese antecedente liberum vsum arbitrij nostri, ac in nostra potestate non sit: Ergo simpliciter & absolute necessariò fit. Minor probatur. Quia præscientia Dei de rebus etiam quibusque contingentibus futuris, est certa planè ac infallibilis, adeo, vt hac supposita, verum, adeoque futurum non esse, quod per eam à Deo cognoscitur, impossibile sit. Eadem verò etiam hypothesis, tum quia præterita est, & tota æternitate prior vsu liberi arbitrij nostri; tum quia plane immutabilis est in Deo, vt superius dictum, videtur esse prorsus antecedens liberum vsum arbitrij nostri, & nullo modo in nostra potestate.

Hanc difficultatem ex instituto expendit ac dissoluit S. Anselmus lib. de concord. præscient. & prædestinat. cap. seu quæst. 1. vbi distinguit duplicem necessitatem: vnã antecedentem, quæ etiam simpliciter & absolute necessitas dicitur, & sæpe etiam vocatur necessitas consequentis; alteram vocat consequentem seu concomitantem, quæ etiam necessitas solum ex hypothese, seu consequentia dicitur; quæ libertatem non tollit nec impedit: quæ doctrina sub his terminis explicabimus inferius qu. 10. dub. 8. Interim certum est, & inter omnes conuenit, necessitatem solum ex hypothese esse, ac cum libertate minimè pugnantem, quæ solum sequitur ex ea hypothese, quæ secundum naturam aut rationem non antecedit liberum vsum arbitrij nostri; esto præcedat tempore.

Quo posito, ad argumentum obiectum responderetur, distinguendo maiorem. Nam si hypothesis illa re & ratione antecedit liberum vsum arbitrij nostri, ita videlicet vt nec supponat, nec includat ipsam futuritionem liberi actus, tum